

The image shows a vibrant green landscape with rolling hills. In the foreground, there are several tall, thin stems with clusters of small, bright purple flowers. The background consists of a vast, open green field that stretches towards distant, hazy hills under a clear sky. The overall scene is bright and natural, suggesting a healthy, undisturbed ecosystem.

Specii de plante indicatoare pentru pajiști cu Înaltă Valoare Naturală din sudul Transilvaniei

John Akeroyd și Sabin Bădărau

Specii de plante indicatoare pentru pajiști cu Înaltă Valoare Naturală din sudul Transilvaniei

Fânețele și pășunile din sudul Transilvaniei constituie câteva dintre ultimele pajiști tradiționale cu ecologie intactă din Europa. Practicile agricole extensive și neintenșive, alături de agricultura mixtă, folosirea cantităților minime (sau chiar deloc) de îngrășămintă, și pășunatul rațional au permis supraviețuirea unei diversități extraordinare de floră spontană și faună sălbatică în una dintre ultimele zone cu Înaltă Valoare Naturală (HNV) din Europa. Pășunile sunt nu doar habitate pentru multe specii de plante și animale care au dispărut din alte părți ale Europei, dar oferă totodată un spectacol vizual deosebit, mai ales vara.

Aceste pajiști uscate, bogate în floră spontană, se regăsesc mai ales pe pante și pe soluri bine drenate. Asemenea bisericilor fortificate, pășunile reprezintă un element important al identității culturale sud-transilvănene. Zona Sighișoara-Târnava Mare în sine nu este un muzeu, ci un peisaj dinamic, în care trăiesc multe comunități rurale și care contribuie la dezvoltarea economică a regiunii.

Diversitatea speciilor florei spontane reprezintă o sursă foarte valoroasă pentru furajarea animalelor, mai ales trifoiul, lucerna și alte leguminoase (acestea fac parte din aceeași familie cu mazărea sau fasolea). Plantele oferă habitate prețioase pentru insecte și alte nevertebrate, păsări și mamifere, toate contribuind la structura ecologică esențială a peisajului. Multe din aceste specii de animale ajută la prevenirea dăunătorilor agricoli. Deoarece biodiversitatea acestor peisaje este o resursă naturală foarte importantă, conservarea pășunilor reprezintă o prioritate pentru agricultura europeană.

Pajiștile transilvănene cu biodiversitate bogată demonstrează cum agricultura mixtă, cândva des practică pe continent, prin cultivarea plantelor furajere și altor specii importante, poate fi un model pentru politicile de conservare necesare restaurării diversității habitatelor agricole din Europa.

Viitorul pajiștilor transilvănene necesită o planificare strategică atentă pentru a evita presiunile economice negative și pentru a sublinia importanța acestora pentru biodiversitatea europeană. Deși fermierii tradiționali nu au menținut pajiștile pentru frumusețea florei spontane sau pentru protejarea biodiversității în mod conștient, ecologii au recunoscut de multă vreme că aceste practici agricole bine știute au conservat diversitatea floristică impresionantă a pajiștilor HNV. Acestea sunt sensibile la îngrășămintele chimice, care nu numai distrug plante importante din punct de vedere ecologic, dar în același timp eliberează nitrați și alți poluanți în apele din apropiere.

Practicile de management ale pajiștilor

Agricultura intensivă, peste tot în Europa, prin utilizarea crescută a îngrășămintelor chimice și pășunatul irațional, a degradat și distrus biodiversitatea pajiștilor. Acest tip de management este scump, necesită deseori introducerea unor rase speciale de animale și prin urmare, costuri veterinare ridicate. Agricultura intensivă atrage și un cost ecologic ridicat, întrucât, prin comparație, pajiștile menținute în mod tradițional îndeplinesc mai multe funcții- pe lângă cea de protejare a biodiversității, acestea sunt și furnizoarele ‘bunurilor și serviciilor publice’, care sunt consecința fericită a unui mediu înconjurător sănătos și stabil. Pajiștile reduc sau previn eroziunea solului, mai ales în zone instabile din punct de vedere geologic, cum este și zona satelor săsești; adună și purifică apa de ploaie pentru a fi eliberată spre apele curgătoare din zonă. Pajiștile permanente depozitează carbon, care altfel ar putea fi prezent în limite alarmante în gazele cu efect de seră și este principalul vinovat în schimbarea climatică. Pajiștile bogate în floră spontană generează venituri pentru industria turismului, oferind spațiul perfect pentru drumeții, călărie, activități artistice etc. Produsele alimentare de calitate din această zonă sănătoasă se disting prin identitatea lor regională, sunt foarte apreciate de consumatori și pot fi comercializate la prețuri ridicate.

Plățile de agro-mediu pentru pajiștile bogate în floră spontană

Începând cu 2008, fermierii sunt recompensați pentru menținerea pajiștilor HNV dacă practicile acestora încurajează flora spontană și fauna sălbatică. Măsura de agro-mediu a Uniunii Europene pentru managementul pajiștilor permite pășunatul și cositul – dar limitează cantitatea de îngrășământ chimic și încurajează utilizarea gunoiului de grajd. Cerințele generale pentru acest tip de management sunt:

- Utilizarea minimă sau deloc a îngrășămintelor chimice; sau doar utilizarea îngrășămintelor organice.
- Pășunatul rațional, încărcătura minimă a pășunilor cu animale la hectar (1 animal sau mai puțin la hectar).
- Cositul mecanic și începutul cositului la o dată mai târzie pentru a proteja păsările care cuibăresc la sol; sau cositul manual sau cu coasă mecanică mică (ex. coasa Anderson).

Lista de mai jos descrie o parte din speciile de floră spontană care indică prezența pajiștilor HNV.

Aceste 30 de plante de pajiști uscate sunt ușor de indentificat și sunt larg răspândite, deși unele local se găsesc mai rar. Cele mai multe înfloresc în iunie-iulie. Unele pot înflori primăvara și pot rezista până toamna târziu.

Specii incluse în Lista Roșie a României

Specii incluse în Directiva Habitate a Uniunii Europene

Perioada înfloririi

Yellow Pheasant's-eye

Ruscuța de primăvară

Adonis vernalis

Crește în grupări de frunze pubescente cu flori galbene, pe pante sudice, este o specie protejată, foarte des întâlnită, culeasă uneori în scop medicinal.

Înălțime 10-45 cm

Mărimea florii 20-40 mm în diagonală

Perioada înfloririi aprilie-mai

Hairy Violet

Toporașul de câmp

Viola hirta

Florile i se pot vedea doar la începutul primăverii. Este o plantă scundă, cu flori cu codiță lungă, cu frunze în formă de inimă, fin păroase și flori palid violete, nemirositoare.

Înălțime 10-30 cm

Mărimea florii 15-25 mm long

Perioada înfloririi aprilie-mai

Military Orchid

Poroinic

Orchis militaris

Orhidee robustă, cu tulpină dreaptă, cu grupe de flori conice sau cilindrice, roz-vioacee în formă de spin; cu frunze late, verzui, ovale, nepătate. Tot mai rară.

Înălțime 30-50 cm

Mărimea florii aprox. 15 mm în lungime

Perioada înfloririi mai-iulie

Three-toothed Orchid

Poroinic cu trei dinți

Orchis tridentata

Orhidee mică, cu frunze nepătate lanceolate, cu grupe de flori cilindrice, scurte, în formă de spin, roz, pătate și cu vene roz-violeace închise. Tot mai rară.

Înălțime 10-30 cm

Mărimea florii 3-5 mm în lungime

Perioada înfloririi mai-iulie

Jurinea

Buzdugan

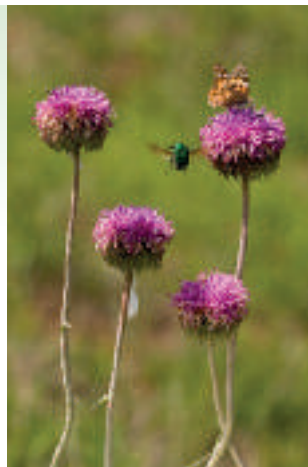
Jurinea mollis

O rudă a pălămidei dar care e înaltă, elegantă, cu perișori ca o pânză, cu tulpini drepte care nu au frunze în cea mai mare parte, și cu flori pronunțat roșii-violeace la începutul verii.

Înălțime 30-100 cm

Mărimea florii 20-50 mm în diagonală

Perioada înfloririi mai-iunie

Burning Bush

Frăsinel

Dictamnus albus

O plantă erectă, seamănă cu un arbust, crește pe pante abrupte cu mărăcini, cu frunze așezate în grupuri neregulate de câte 3-6 cu flori roz, cu vene închise la culoare. Pe cale de dispariție.

Înălțime 30-80 cm

Mărimea florii 40-50 mm în diagonală

Perioada înfloririi mai-iunie

Nodding Sage

Jaleșul de stepă

Salvia nutans

Crește pe pante abrupte, sudice, uscate, în grupări dese. Înflorește vara devreme, având flori violet-intense.

Înălțime 40-150 cm

Mărimea florii 12-16 mm în lungime

Perioada înfloririi mai-iunie

Large Speedwell

Șopârlița de câmp

Veronica austriaca

O plantă subțire, cu flori asezate în perechi, cu o formă aparte, crește mai ales pe pășuni, înflorește vara devreme; V. prostrata este la fel, dar mai mică și înflorește primăvara.

Înălțime 20-80 cm

Mărimea florii 10-12 mm în diagonală

Perioada înfloririi mai-iunie

Greater Milkwort

Iarba laptelui

Polygala major

Asemănătoare orhideelor, cu flori purpurii, așezate în grupuri lungi. Este o plantă arătoasă, formează grupări în fânețe și pășuni, uneori înflorește până toamna târziu.

Înălțime 15-50 cm

Mărimea florii 10-15 mm în lungime

Perioada înfloririi mai-septembrie

Purple Viper's-grass

Luceafăr

Scorzonera purpurea

O plantă subțire, cu tulpina ramificată, are frunze simple lungi, cu inflorescențe violacee.

Înălțime 20-60 cm

Mărimea florii florile au 20–30 mm în lungime

Perioada înfloririi mai-iulie

Red Viper's-bugloss

Capul-șarpelui de foc

Echium maculatum

O plantă dreaptă la port, neramificată, crește pe movile și pante, deseori prezintă o tulpină cu multe frunze înguste și flori lungi, roșii.

Înălțime 25-60 cm

Mărimea florii 9-2 mm în lungime

Perioada înfloririi mai-iunie

Yellow Flax

In galben

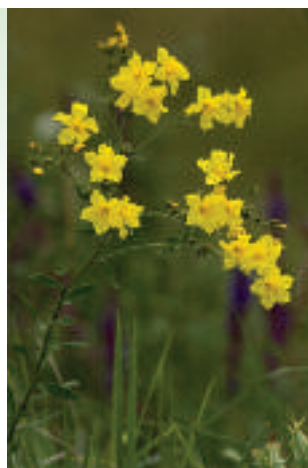
Linum flavum

O plantă frumoasă, cu multe flori galbene. Alte specii de in sălbatic prezintă flori albastre, roz sau albe.

Înălțime 20-40 cm

Mărimea florii 20-25 mm în diagonală

Perioada înfloririi mai-iulie

Hairy Flax

In mare

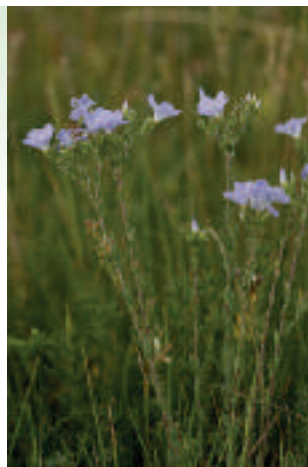
Linum hirsutum

O plantă ramificată, cu tulpini fin păroase, cu frunze ovale sau înguste și cu grupări de multe flori mari, albastrii.

Înălțime 20-45 cm

Mărimea florii 25-30 mm în diagonală

Perioada înfloririi iunie- iulie

Siberian Bellflower

Clopoței siberieni

Campanula sibirica

O plantă pubescentă, cu tulpini dure solitare sau grupate, cu frunze lanceolate și dințate. Are multe flori albastre atârinate, în formă de clopoței.

Înălțime 20-50 cm

Mărimea florii 15-25 mm în lungime

Perioada înfloririi iunie-august

White Dwarf-broom

Drob

Chamaecytisus

O plantă cu tulpina și frunzele acoperite de puf fin. Prezintă flori asemănătoare cu cele de mazăre, albe sau gălbui.

Înălțime 20-60 cm

Mărimea florii 15-20 mm în lungime

Perioada înfloririi iunie-august

Kidney Vetch

Vătămătoare

Anthyllis vulneraria

Specie a cărei tulpin subțiri sunt fie erecte fie orizontale, are frunze penate cu un lob terminal mai mare și inflorescențe galbene de 2-3 cm diametru.

Înălțime 20-50 cm

Mărimea florii 15-18 mm în lungime

Perioada înfloririi mai-iulie

Charterhouse Pink

Garofița de câmp

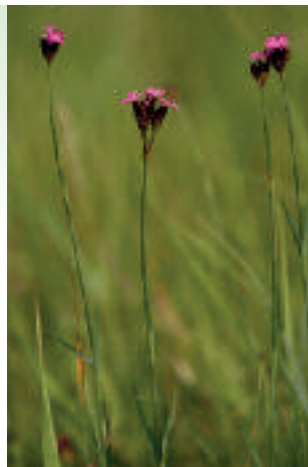
Dianthus carthusianorum

O plantă erectă, cu frunze în pereche, ascuțite și lanceolate, și cu multe flori roz purpurii, așezate strâns, cu solzi maronii.

Înălțime 30-65 cm

Mărimea florii 5-10 mm în diagonală

Perioada înfloririi mai-august

Mountain Clover

Trifoi de munte

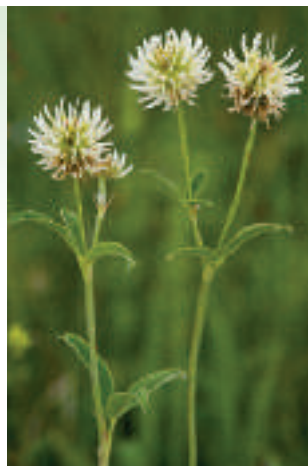
Trifolium montanum

Plantă erectă pubescentă, cu racem lung și flori rotunde, albe care apoi devin maro. Există și trifoi cu flori roz, violacee sau galbene, care cresc în pajiști uscate.

Înălțime 30-60 cm

Mărimea florii 7-9 mm în inflorescențe lungi, dese

Perioada înfloririi iunie-septembrie

Sainfoin

Sparcetă

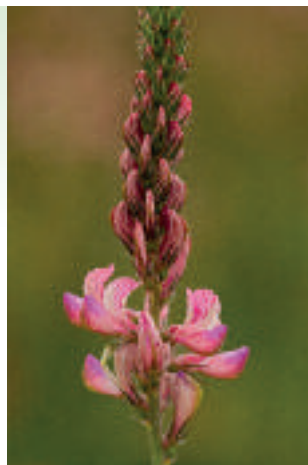
Onobrychis viciifolia

Plantă asemănătoare oarecum mazăricei, bine răspândită pe fânețe și pășuni bogate în flori. Frunzele sunt grupate câte 6-14, cu flori roz-vioacee, grupate în racem lung de 3-8 cm.

Înălțime 30-75 cm

Mărimea florii 8-14 mm în lungime

Perioada înfloririi iunie-septembrie

Squinancywort

Lipitoare

Asperula cynanchica

Plantă cu port discret dar bine răspândită, cu tulpină subțire, cu frunze în formă de ace de câte 2 sau 4, și cu multe flori mici.

Înălțime 10-35 cm

Mărimea florii 2-3 mm în lungime

Perioada înfloririi iunie-septembrie

Lady's Bedstraw

Sânziene

Galium verum

O plantă scundă, erectă, pubescentă, cu multe flori de culoare galben-intens, parfumate. Prezintă frunze în formă de ace, grupate câte 8-12. Se găsește mai ales în fânețe.

Înălțime 20-120 cm

Mărimea florii 2-3.5 mm în lungime

Perioada înfloririi iunie-august

Crown Vetch

Coroniștea

Coronilla varia

Plantă robustă, răspândită, cu tulpini în zig-zag, are multe frunze asemănătoare măzărichei și prezintă multe flori roz, grupate.

Înălțime 30-120 cm în lungime

Mărimea florii 10-15 mm în lungime

Perioada înfloririi iunie-august

Wall Germander

Busuiocel roz

Teucrium chamaedrys

O plantă scundă care crește pe pante înșorite în grupuri dese, cu inflorescențe lungi și flori roz-violacee.

Înălțime 10-40 cm

Mărimea florii aprox. 10 mm în lungime

Perioada înfloririi iunie-septembrie

Dorycnium

Sulița

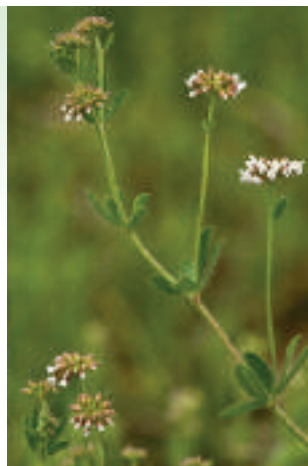
Dorycnium pentaphyllum subsp. herbaceum

O plantă larg răspândită, ușor păroasă, mai mult sau mai puțin dreaptă la port, cu fruze compuse așezate câte 5; cu flori albe, dispuse compact, grupate câte 12-25.

Înălțime 20-60 cm

Mărimea florii 3-5 mm în lungime

Perioada înfloririi iunie-septembrie

Yellow Scabious

Sipica albă

Scabiosa ochroleuca

O plantă subțire, dreaptă care înflorește toată vara, cu flori albe sau de culoarea untului prezente până toamna.

Înălțime 30-80 cm

Mărimea florii 20-30 mm în lungime

Perioada înfloririi iunie-septembrie

Greater Self-heal

Busuioc de câmp

Prunella grandiflora

O plantă scundă, formează grupări mici, cu frunze ovale și flori albastre-violacee în inflorescențe dese. O altă specie, *P. laciniata*, cu frunze dințate și flori gălbui, crește în pășuni mai uscate.

Înălțime 20-40 cm

Mărimea florii 25-30 mm în lungime

Perioada înfloririi iunie-septembrie

Sword-leaved Fleabane

Ochiul galben

Inula ensifolia

O plantă cu port drept, uneori formează grupări întinse pe pante uscate, cu multe frunze ascuțite și înguste; cu flori solitare, galbene.

Înălțime 10-40 cm

Mărimea florii 30-50 mm în diagonală

Perioada înfloririi iulie-august

Wild Thyme

Cimbrișor

Thymus glabrescens

O plantă scundă, lemnificată, crește mai ales în iarba scurtă din pășuni sau pe mușuroaie, cu flori roz-violacee în inflorescențe dese. Frunzele miros dacă sunt bătucite.

Înălțime 5-15 cm

Mărimea florii 6-8 mm în lungime

Perioada înfloririi iunie-septembrie

Deptford Pink

Garofița

Dianthus armeria

O plantă de pășune, cu perechi de frunze foarte înguste, ascuțite și lanceolate de-a lungul tulpinii, cu multe flori roz închis, cu multe puncte albe și roșii la bază, așezate în grupuri mici.

Înălțime 20-50 cm

Mărimea florii 10-15 mm în diagonală

Perioada înfloririi iunie-august

Fringed Gentian

Trâmbița ciobanului

Gentianopsis ciliata

O plantă mică, cu frunze lanceolate și flori albastru-intens, solitare sau grupate câte 2-3, cu petale franjurate la margini. Apare toamna.

Înălțime 10-30 cm

Mărimea florii 20-30 mm în diagonală

Perioada înfloririi septembrie-octombrie

Note

Proiectul STIPA își propune ameliorarea stării de conservare a două habitate de pajiște uscată, aflate în situl Natura 2000 Sighișoara-Târnava Mare. Uniunea Europeană recunoaște importanța acestora prin includerea și protejarea lor în Directiva Habitate.

- 6210* Pajiști uscate seminaturale și faciesuri cu tufărișuri pe substrat calcaros (*Festuco-Brometalia*) cu site-uri importante pentru orhidee
- 6240* Pajiști stepice subpanonice

Speciile de plante prezentate în acest manual indică prezența pajiștilor uscate rare, de importanță europeană.

Dorim, prin această lucrare, încurajarea localnicilor, inclusiv a fermierilor care gospodăresc aceste pajiști; a elevilor și a studenților, la participarea activă în proiectul STIPA.

Împreună putem contribui la protejarea patrimoniului nostru natural!

Autorii: John Akeroyd și Sabin Bădărău.

Consilierii Științifici: Sabin Bădărău și Laura Sutcliffe.

Translator: Lenke Balint.

Editura: Fundația ADEPT Transilvania, Februarie 2012.

Fotografii: toate fotografiile de Bob Gibbons, cu excepția Amanda Patton (*Orchis tridentata*, *Scorzonera purpurea*) Cassie Bradley, Fauna and Flora International (coperta față), și Laura Sutcliffe (*Dianthus armeria*, *Scabiosa ochroleuca*).

Editorii Seriei: John Akeroyd și Nat Page.

Manual elaborat de către Fundația ADEPT Transilvania, parte a proiectului LIFE+ al Uniunii Europene, LIFE09 NAT/RO/000618

STIPA

SCI Târnava Mare: Protejarea Ecosistemelor Pastorale Importante din Transilvania

Proiect sprijinit de către UE LIFE+ și Orange România

